ACI SOSI PE VREMURI

Author : Mihai T.
Published: July 4, 2015, 6:20 am

ACI SOSI PE VREMURI
de Ion Pilat
poezie traditionalista
"La casa amintirii cu-obloane si pridvor,
Paienjeni zabrelira si poarta, si zavor.
Iar hornul nu mai trage alene din ciubuc
De cand luptara-n codru si poteri si haiduc.
In drumul lor spre zare imbatranira plopii.
Aici sosi pe vremuri bunica-mi Calyopi.
Nerabdator bunicul pandise de la scara
Berlina leganata prin lanuri de secara.
Pe-atunci nu erau trenuri ca azi, si din berlina
Sari, subtire, - o fata in larga crinolina.
Privind cu ea sub luna campia ca un lac,
Bunicul meu desigur i-a recitat pe lac.
Iar cand deasupra casei ca umbre berze cad,
Il spuse Sburatorul de-un tanar Eliad.
Ea-l asculta tacuta, cu ochi de peruzea...
Si totul ce romantic, ca-n basme, se urzea,
Si cum sedeau... departe, un clopot a sunat,
De nunta sau de moarte, in turnul vechi din sat.
Dar ei, in clipa asta simteau c-o sa ramana...
De mult e mort bunicul, bunica e batrana...
Ce straniu lucru: vremea! Deodata pe perete
Te vezi alevea numai in stersele portrete.
Te recunosti in ele, dar nu si-n fata ta,
Caci trupul tau te uita, dar tu nu-l poti uita...
Ca ieri sosi bunica... si vii acuma tu:
Pe urmele berlinei trasura ta statu.
Acelasi drum te-aduse prin lanul de secara,
Ca dansa tragi, In dreptul pridvorului, la scara.
Subtire, calci nisipul pe care ea sari...
Ca berzele intr-insul amurgul se opri...
Si m-ai gasit, zambindu-mi, ca prea naiv eram
Cand ti-am soptit poeme de bunul Francis Jammes.
Iar cand in noapte campul fu lac intins sub luna.
Si-am spus Balada lunei de Horia Furtuna.
M-ai ascultat pe ganduri, cu ochi de ametist,
Si ti-am parut romantic si poate simbolist.
Si cum sedeam... departe, un clopot a sunat -
Acelasi clopot poate - in turnul vechi din sat...
De nunta sau de moarte, in turnul vechi din sat."

Â Â Â Poemul "Aci sosi pe vremuri" face parte din volumul "Pe Arges in sus" (1923),considerat de critica literara reprezentativ pentru creatia artistica a lui Ion Pillat (1891-1945). George Calinescu a afirmat ca aceasta poezie constituie capodopera lirica a lui Pillat, creatie "gratioasa, miscatoare si indivizibila paraleia intre doua veacuri, inscenare care incanta ochii si in acelasi timp simbolizare a uniformitatii in devenire".

Â Â Â Semnificatia titlului. Titlul este cu totul original si inedit, deoarece este alcatuit dintr-o propozitie, prin care poetul comunica ideea centraia a poemului si anume apropierea pana la identificare a trecutului cu prezentul, doua valori ale existentei umane plasate intr-un spatiu si un timp neidentificate. Adverbul in forma populara "aci", verbul "sosi" la perfectul simplu si locutiunea adverbiala de timp "pe vremuri" sugereaza ideea ca existenta umana se bazeaza pe experience repetabile, reluate si retraite de fiecare generate in parte, care simte si traieste viata asemenea predecesorilor.

Â Â Â Structura, semnificatii, limbaj artistic

Poezia "Aci sosi pe vremuri" de Ion Pillat este structurata in 19 distihuri (strofe de cate doua versuri) si un monovers in final, care se constituie intr-o concluzie ce sugereaza esenta ideatica a discursului.Uric,

Â Â Â Primul distih defineste spatiul spiritual al stramosilor sai prin metafore - "casa amintirii cu obloane si pridvor" -, la poarta careia "Paienjeni zabrelira" intrarea, tesand o panza fina, care simbolizeaza curgerea implacabila a timpului.

Â Â Â Al doilea distih ilustreaza ideea ca viata patriarhala a stramosilor a ramas incremenita in timp - "hornul nu mai trage alene din ciubuc"-, casa amintirii pastrand memoria unor vremuri zbuciumate, de pe cand "luptara-n codru si poteri, si haiduc". Poetul imprima o culoare arhaica locurilor natale, care pastreaza nesterse

amintirile dragi.

Â Â Â Distihurile urmatoare compun o lume de mult apusa, Pillat imagineaza o sensibila si emotionanta poveste de dragoste, pe care o traisera bunicii sai. Idila reflecta puritatea sentimentelor din vremuri stravechi, atunci cand bunica lui, "Calyopi", venise cu "berlina" (trasura de patru locuri, inchisa, in forma de cupeu - n.n.) ca sa se mute definitiv acasa la "bunicul meu", care i-a recitat, romantic, poezia "Le lac" a lui Lamartine si versuri din "Sburatorul" lui Ion Heliade Radulescu. Imaginea vizuala a bunicii pastreaza atmosfera si moda acelor timpuri, ea era o tanara "subtire", imbracata "in larga crinolina" (fusta larga si lunga, sustinuta de cercuri subtiri de otel -n.n.) si il asculta "tacuta, cu ochi de peruzea" pe bunic, traind amandoi o puternica si pura emotie erotica: "si totul, ce romantic, ca-n basme, se urzea".

Â Â Â Cheia ideatica a intregii poezii este distihul urmator, "si cum sedeau... departe, un clopot a sunat, / De nunta sau de moarte, in turnul vechi din sat.", in care nostalgia curgerii implacabile a timpului este dublata de eternitatea sentimentului de iubire, idee evidentiata prin schimbarea timpurilor verbale, inlocuind imperfectul "sedeau" cu perfectul compus "a sunat". Punctele de suspensie, adverbul de loc "departe", imaginea auditiva a clopotului marcheaza paralelismul dintre timpul iubirii, care este vesnic si timpul real, care-si urmeaza curgerea ireversibila, viziune accentuata si in strofa urmatoare: "Dar ei, in clipa asta simteau ca-o sa ramana.../ De mult e mort bunicul, bunica e batrana". Se simte aici influenta lui Horatiu, amintind de nostalgia curgerii timpului in mod implacabil si ireversibil, de efemeritatea vietii omului, pentru care sugestiv este memorabilul vers: "Eheu! fugaces... Labuntur anni" ("anii fug, se scurg repede" - n.n).

Â Â Â Poetul mediteaza in continuare asupra propriei existente, utilizand persoana a II-a singular, ca si cand s-ar adresa unui interlocutor, sugerand capacitatea eului liric de a se detasa de omul muritor, poezia fiind construita pe baza formulei estetice a liricii rolurilor: "Ce straniu lucru: vremea! Deodata pe perete/ Te vezi aievea numai in stersele portrete// Te recunosti in ele, dar nu si-n fata ta, / Caci trupul tau te uita, dar tu nu-l poti uita...". Reiese din aceste versuri ideea succesiunii generatiilor, poetul se regaseste in portretele stramosilor si este cutremurat de timpul necrutator, de fiinta umana perisabila in care traieste numai amintirea, singura care poate opri trecerea vremii.

Â Â Â Strofa a treisprezecea incepe cu o comparatie temporala, ilustrata prin adverbul de timp pus la gradul comparativ de egalitate, "Ca ieri", sugerand o paralela intre trecut si prezent. Intocmai cum sosise bunica lui, Calyopi, gingasa si emotionata, in casa bunicului, asa vine iubita acum, fara sa stie ca repeta intocmai experienta erotica a inaintasilor. Poetul pastreaza epitetul "subtire" pentru tanara de acum care vine pe acelasi drum, "prin lanul de secara", calcand sprinten pe "nisipul pe care ea sari", imaginea trecuta a bunicii fiind actualizata si foarte recenta in amintirile poetului. El o intampina, asemenea bunicului pe vremuri, recitandu-i poeme din creatia artistului francez Francis Jammes si din "Balada lunei" a poetului simbolist Horia Furtuna, poeti prin care se sugereaza inca o data curgerea timpului. S-au schimbat numai personajele cuplului erotic, dar acestea pastreaza obiceiurile, trairile, emotiile, "sufletul oamenilor si drumul lor de viata raman aceleasi" (T.Vianu). Versurile recitate de bunic apartineau unor poeti romantici, iar cele recitate de nepot unor poeti simbolisti. Iubita, ca si bunica in vremuri de demult, il asculta ganditoare, "cu ochi de ametist".

Â Â Â Ultimul distih al poeziei, care constituie un refren ideatic, amplifica tristetea poetului privind neputinta umana in fata timpului si in fata mortii: "si cum sedeam... departe, un clopot a sunat/ - Acelasi clopot poate - in turnul vechi din sat...". Viata si moartea sunt doua valori esentiale ale existentei umane, simbolizate de imaginea auditiva a clopotului din vechiul turn, ca simbol al timpului trecator, pe care-l poate incremeni numai iubirea, idee sustinuta de monoversul care incheie poezia: "De nunta sau de moarte, in turnul vechi din sat". Nicolae Manolescu a evidentiat ideea repetabilitatii experientelor de viata, "timpul bunicilor s-a scurs in timpul nepotilor care iau totul de la inceput in forme imperceptibil modificate".

Â Â Â Ideea de timp este ilustrata prin raportarea trecutului la prezent si a prezentului la trecut si este realizata prin cateva elemente stabile: spatiul si timpul nedefinit, contopind trecutul si prezentul in existenta umana: "aci", "pe vremuri", "acuma", "pe acelasi drum".

Poetul este prezent in poezie, intr-o liricaÂ aÂ rolurilor, prinÂ persoana I, referindu-se la eul liric, "am soptit", "am spus", "sedeam", prin persoana a II-a, folosita in relatia cu un interlocutor, "vii acuma tu", "calci", "ai ascultat" si la persoana a III-a prin care sunt numiti predecesorii, "i-a recitat", "Ea-l asculta", "sedeau".

Â Â Â Eugen Lovinescu, referindu-se la universul poetic al lui Ion Pillat, remarca pietatea lui fata de familia si mosia sa, ilustrand "patriarhala casa a bunicului, de la putina de unde isi lua baia cu foi de nuc, pana la ceasul lui de pe masa, [...] bunica si mai ales bunicul domina aceasta poezie domestica".